

з розвитком історичної науки; співпрацюють з державними та міжнародними організаціями. Значимим і актуальним є проведення розширення зв'язків з освітніми установами в плані їхньої співпраці у просвітницькій та науково-дослідній роботі. Сукупність інформації про різні сторони життя і діяльності окремої видатної особистості може бути основою змісту освіти та виховання. Виховуючи у школярів та студентів патріотичні почуття та національну гідність, доцільне ознайомлення їх з історією рідного краю за допомогою музею. Щодо перспектив розвитку музейної педагогіки, то, можна говорити, що вона не входить до переліку застарілих інститутів навчання, а навпаки, набуває розвитку в системі виховання. А музей, у свою чергу, стає невід'ємною частиною педагогічної науки.

#### **Список використаної літератури**

1. Воспитательный потенциал музейной экскурсии: теоретико-прикладные аспекты [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.moluch.ru/conf/ped/archive/65/3161/>.
2. Образовательно-воспитательный потенциал музейной педагогики как средство духовно-нравственного воспитания подрастающего поколения [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.rusnauka.com/18\\_NPM\\_2008/Pedagogica/34542.doc.htm](http://www.rusnauka.com/18_NPM_2008/Pedagogica/34542.doc.htm).

*Альона Яненко*

### **ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО МАЙБУТНЬОЇ ТРУДОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА**

Молодь – головна рушійна сила сучасного світу. Вона перебуває в центрі міжнародних, соціальних, економічних і політичних подій. Завдяки високому інтелектуальному потенціалу, мобільності та гнучкості молоді люди мають можливість впливати на суспільний прогрес, визначаючи майбутнє суспільства, держави та світового співтовариства. Перспективним напрямком залучення молоді в суспільні процеси держави є гарантованість у робочому місці.

Основний вид діяльності, за допомогою якого людина досягає найважливіші життєві цілі – професійна. Якраз від її якості залежить повнота самореалізації особистості. Тому в сучасних умовах конкурентоспроможність фахівців на ринку праці визначається не тільки рівнем загальної та спеціальної підготовки, а й передбачає наявність таких якостей особистості, як відповідальність, висока мобільність, швидка адаптованість до змін тощо.

Самостійна трудова діяльність особистості – це, перш за все, творча діяльність, яка базується на достатньо розвинутих загальнотрудовах і спеціальних умінях. У практиці загальноосвітньої школи така підготовка швидше виняток, ніж правило, адже орієнтація учнівської молоді на відтворення певної суми знань, засвоєння умінь і навичок, без осмислення їх доцільності і важливості призводить до формування безініціативного виконавця інструкцій, вимог. Практично, школа породжувала покоління таких працівників, які виконували свою роботу лише за командами зверху [1].

Перехід нашого суспільства до ринкових відносин вимагає кардинальних змін у трудовому вихованні молоді. На перший план виступає така якість особистості, як самостійність. Важливою умовою підготовки учнівської молоді до вибору професії і трудової підготовки, для сучасних умов, безперечно, є педагогічні науки, які поєднують у собі різні види наукових напрямків [2].

Більшою чи меншою мірою освітня проблема підготовки молоді до трудової діяльності висвітлювалася в численних працях українських і зарубіжних учених: М. Горлача, В. Тереса, М. Тименка, О. Процишина, О. Шпака, Д. Л. Богиня, О. А. Грішнова, Е. М. Лі-

банова, М. С. Мутяка, В. В. Онікієнко, В. О. Покрищука, Г. О. Радіонова, Ю. М. Щотова та ін. Цій проблемі присвячено також роботи педагогічних колективів вищих і загально-освітніх закладів. Розвиваючи і збагачуючи проблему педагогічної освіти і виховання молоді та школярів в умовах розвитку ринкових економічних відносин, вчені С. Вовканич, А. Вихрущ, В. Мадзігон, І. Прокопенко, В. Сидоренко, Г. Левченко, М. Ярмаченко та інші розробили нові підходи до організації освіти через систему трудової підготовки.

Ретроспективний аналіз педагогічних джерел дав змогу з'ясувати, що в умовах глибокої трансформації суспільних відносин, ринок праці вимагає від особистості нового раціонального, творчого типу мислення, а це передбачає ініціативу в праці, винахідливість, діловитість, відповідальність, творчий пошук інноваційної діяльності, що веде до найкращого результату при найменших затратах.

Основна ідея нової системи виховання – поєднання навчання учнівської молоді з педагогічно доцільною індивідуальною та колективною суспільною і виробничою діяльністю. Зауважимо, що одне з найголовніших завдань виховання молоді – це формування усвідомленого ставлення до праці як основи життєдіяльності та життєтворчості.

Сьогодні перед суспільством стоїть дуже важливе завдання – подолати існуючу в трудовому вихованні молоді відірваність від реальних потреб життя. І педагогічним, виробничим колективам необхідно пам'ятати, що тільки при дієвій участі, корисній, продуктивній праці молоде покоління може стати активним громадянином суспільства. Тільки через практику можна визначити сутність особистості та її морально-трудова мотиви і можливості.

Праця є джерелом людської гідності, а разом з тим – моральності та щастя. Тільки особиста праця має животворний вплив на того, хто працює. Матеріальні результати праці можна успадкувати, купити, відібрати, але внутрішні, духовні, не можна ні успадкувати, ні купити, ні відібрати: вони залишаються у того, хто працює.

Праця – джерело існування людини і суспільства, джерело матеріальних і духовних благ. Тому професійне становлення молодого учителя в процесі його підготовки в вищій школі передбачає не тільки оволодіння окремими елементами знань, вмінь і навичок, але і його особистісне самовдосконалення, активізацію життєвої позиції, виховання у нього таких якостей, як комунікабельність, тактовність, критичність, скромність, доброзичливість, почуття власної гідності та вимогливості до себе тощо. Тому формування професійних якостей майбутнього педагога – основне завдання вузівського навчання, і при його вирішенні важливим є розуміння психологічного процесу розвитку особистості на різних етапах її онтогенезу.

Професійна готовність студентів складається з ідейної, моральної, психологічної, ділової і фізичної готовності. Психологічна готовність є центральною ланкою серед інших видів готовності і виражається в єдності професійно важливих якостей та направленості студента на майбутню діяльність.

Основна турбота вузів – становлення майбутнього вчителя, який ще вчора був школярем, а сьогодні йому потрібно дати знання, сформувати відповідні уміння, що дозволять йому увійти вчителем у клас. Цій меті повинно бути підкорене все, що відбувається у вузі, – лекції, семінари, індивідуальні заняття, будь-які плани, замисли, виховні дії. Професійна готовність особистості – це регулятор і передумова ефективної і творчої діяльності. Найбільш значними її факторами є: мотивація, підготовка, самооблізація знань, установка на діяльність, властивості особистості, задоволеність працею.

Психологічна готовність молодого спеціаліста допомагає успішно виконувати свої обов'язки, правильно використовувати знання, досвід, зберігати самоконтроль і перебудовуватися в залежності від появи непередбачуваних ситуацій. Психологічна готовність – вирішальна умова швидкої адаптації до умов праці і подальшого професійного удосконалення кваліфікації майбутнього спеціаліста. За своєю суттю готов-

ність – це єдність стійких і ситуативних установок на активні і відповідні дії (під час навчання і з початком роботи після вузу).

Не можна не погодитися з О. М. Ярошенком, який вважає, що ситуація, яка протягом останніх років склалася із зайнятістю та працею молоді, без перебільшення є напруженою та має тенденцію до погіршення. Загострення соціально-економічних проблем, недосконалість правової і нормативної баз, відсутність дієвих механізмів державної підтримки молоді в період її соціального становлення і розвитку значно ускладнили процеси відновлення інтелектуального потенціалу, трудових ресурсів держави, негативно позначилися на матеріальному становищі молоді сім'ї, здоров'ї, фізичному й духовному розвитку молодих громадян, призвели до зростання безробіття серед молоді, загострення криміногенної ситуації в суспільстві. Боротьба за виживання вітчизняних підприємств призводить до погіршення умов праці, в тому числі молоді. Тим часом можливості молодих людей обмежені через їх низьку конкурентоздатність порівняно з іншими категоріями населення [5, с. 205].

Слушною є думка Ю. М. Щотової, яка наголошує на особливій соціальній незахищеності молоді. Через відсутність достатнього практичного досвіду, правових і професійних знань, а часто і моральної невідповідності до конкуренції на ринку праці, реалізувати своє право на працю молодим громадянам сьогодні складно. Різниця між рівнем домагань молоді людини високого рівня життя та можливостями його досягнення, між особистими сподіваннями та труднощами часто призводить до дезадаптації індивідуума, що зрештою може спричинити поведінку протиправного характеру, тобто до злочинності, алкоголізму, наркоманії тощо [4, с. 1].

Ринок праці сам по собі не створює гарантій здійснення права на працю, а особливо для молоді, яка з об'єктивних причин не здатна на рівних конкурувати з досвідченими працівниками. Дійсно, молоді вчителі досить часто зазнають труднощів при реалізації права на працю. Роботодавцям потрібні досвідчені кадри, тому випускнику без досвіду роботи працевлаштуватися нині непросто. Сьогодні зростає необхідність підвищити соціально-правовий захист права на працю молоді. Значні зміни характеру та умов праці, пов'язані з впливом соціально-економічних умов, потребують введення нових та перегляду діючих норм про умови праці й надання додаткових гарантій щодо трудових прав молоді.

На думку О. М. Ярошенка, основною причиною низької конкурентоздатності молоді на ринку праці є брак професійних знань, відсутність необхідної кваліфікації і трудових навичок. Поряд із цим молодь досить вигідно відрізняється від інших категорій населення своєю здатністю до творчої діяльності, високою працездатністю і мобільністю, сприйнятливістю до інновацій, гарним здоров'ям, тривалим періодом майбутньої працездатності [5, с. 206].

А. І. Шебанова констатує, що молодь є частиною суспільства, яка відрізняється від інших працівників як віком, так і особливостями свого стану у сфері трудових відносин [3, с. 122–123].

Проблема зайнятості молодого вчителя в Україні хоч і пов'язана із загальною ситуацією у сфері зайнятості, але має свої специфічні ознаки, що потребують прийняття конкретних рішень. Якщо брати до уваги сучасний стан ринку праці в Полтавському регіоні, що характеризується постійним зростанням чисельності незайнятого населення, неважко визначити, що особливої гостроти набуває питання працевлаштування вчителів.

Кожний навчальний заклад, починаючи зі школи, покликаний не тільки практично підготувати учнів до праці, але й сформувати у них готовність вирішувати виробничі завдання, брати участь як в освоєнні, так і вдосконаленні нової техніки та нових технологів. У зв'язку з цим необхідно приділяти більшу увагу розвитку творчих здібностей учнів, залученню їх до раціоналізаторської, винахідницької та дослідницької діяльності.

Завдання, що постали на сучасному етапі соціально-економічного розвитку України перед педагогічною наукою з питань трудового виховання учнівської молоді, передбачають суттєві зміни змісту трудового навчання, виховання і профорієнтації молоді.

На наш розсуд, потрібно вжити заходи, які забезпечили б ширшу обізнаність молодих людей у різних професіях і врешті спрямували людину в "правильне русло". У цьому аспекті значну роль відіграє запровадження державних програм підтримки молоді, стимулюючи цим самим творчу активність. Варто також активно залучати засоби масової інформації та інтернет-ресурси, які сьогодні є основними комунікативними засобами. Це забезпечить вищий рівень поінформованості та допоможе людині визначити напрямок, в якому вона прагне надалі працювати і реалізовувати себе, при цьому користь буде не лише для неї, а й для розвитку країни.

Варто врахувати те, що вищі навчальні заклади у високорозвинених країнах, які не можуть гарантувати працевлаштування більше ніж 70 % випускникам, позбавлені державного фінансування. В Україні такий шлях вирішення проблеми є також досить доцільним. І для того, щоб остаточно проявити себе як державу з ринковою економікою, сьогодні перед Україною постало завдання у забезпеченні робочим місцем майже кожного, хто до цього прагне, зокрема молоді.

#### **Список використаної літератури**

1. Балакірева О. М. Соціальні проблеми працевлаштування молоді / О. М. Балакірева, В. В. Онікієнко, О. В. Валькована та ін. – К., 2004. – 132 с.
2. Климов Е. А. Человек как субъект труда и проблемы психологии / Е. А. Климов // Вопросы психологии. – 1984. – № 4 – С. 5–14.
3. Шебанова А. И. Дифференциация правового регулирования труда молодежи / А. И. Шебанова // Советское государство и право. – 1970. – № 5. – С. 121–125.
4. Щотова Ю. М. Правове регулювання працевлаштування молоді в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.05 – трудове право; право трудового забезпечення – Х. – 2006. – 19 с.
5. Ярошенко О. М. Проблеми та перспективи правового регулювання зайнятості та праці молоді / О. М. Ярошенко // Вісник Академії правових наук України. – 2004. – № 4. – С. 205–213.